

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea Spiru Haret
București

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, et.1, cam.6, București, sect. 2 @ europa2020@spiruharet.ro

☎ 021.455.1721

🌐 www.europa2020.spiruharet.ro

POSDRU/156/1.2/G/139490

Verificat,
Manager proiect
Prof.univ.dr. Maria Andronie

A5.2.d Unitățile de învățare 4 și 5 a suportului de curs

Dreptul internațional aplicabil Diplomației publice

Unitatea de învățare nr.4

PARTICIPANȚII LA RAPORTURILE JURIDICE INTERNAȚIONALE

1. Noțiuni introductive privind conceptul de „personalitate juridică internațională”

Diplomația este o permanentă negociere, tatonare, un mod de conveniență în relațiile cu statul acreditar sau între state având o desfășurare diversificată¹. Diplomaților le revine sarcina de a reprezenta cât mai bine interesele reciproce ale statului ce îl reprezintă și ale statului unde sunt trimiși ceea ce presupune o informare atentă și permanentă pentru a acționa în conformitate cu acestea. Din această perspectivă participanții la raporturile juridice internaționale au un rol decisiv în punerea în aplicarea principiilor de bază ale diplomației.

Pentru a participa la raporturile juridice internaționale este necesară calitatea de subiect de drept internațional, ceea ce presupune capacitatea de a fi titular de drepturi și obligații cu caracter internațional.

¹ **I. Stoian, E. Dragne, M. Stoian** *Comerț internațional. Tehnici și proceduri*, Vol.II, Editura Caraiman, București, 1997, p.26;

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea Spiru Haret
București

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, et.1, cam.6, București, sect. 2 @ europa2020@spiruharet.ro

☎ 021.455.1721

🌐 www.europa2020.spiruharet.ro

POSDRU/156/1.2/G/139490

Conceptul de personalitate juridică, respectiv de persoană juridică internațională este sinonim cu calitatea de subiect de drept internațional. Cu privire la acest aspect, în Avizul consultativ al Curții Internaționale de Justiție din 1949 privitor la reparația daunelor suferite în serviciul Națiunilor Unite, se arată că organizația exercită și se bucură de funcții și drepturi „care nu pot fi explicate decât pe baza posedării într-o mare măsură a personalității internaționale și a capacității de a acționa pe plan internațional”.

De asemenea, conceptul de subiect de drept integrat ordinii juridice internaționale a fost dezvoltat de Curtea Internațională de Justiție în Avizul consultativ pe care l-a dat în 1949 referitor la Repararea daunelor suferite în serviciul Națiunilor Unite, afirmând că O.N.U. este un subiect de drept internațional, ceea ce înseamnă că ea are capacitate de a fi titular de drepturi și obligații internaționale și că are capacitatea de a se prevala de drepturile sale pe cale de reclamație internațională”.

Prin persoană juridică internațională se înțelege acea „personalitate colectivă” din ordinea juridică internațională; ea ridică statutul juridic de care se bucură subiectele de drept internațional conferindu-le capacitatea de a dobândi drepturi și de a-și asuma obligații în conformitate cu normele și principiile fundamentale ale dreptului internațional

Noțiunea „personalitate juridică internațională” desemnează aptitudinea ce o posedă o persoană juridică internațională, pe când noțiunea de „drepturi și obligații recunoscute de dreptul internațional” desemnează doar drepturile și îndatoririle juridice cârmuite de regulile dreptului internațional și al căror titular este subiectul respectiv.

Un stat dobândește personalitate juridică din momentul când sunt întrunite elementele constitutive, sub rezerva că cele mai multe din consecințele existenței personalității sale sunt subordonate recunoașterii pentru a avea efect de la data fixată de aceasta. Angajamentul convențional de a crea un stat face să dispară în fapt necesitatea recunoașterii, însă statul nu există nici în acest caz decât de la data când elementele sale sunt întrunite.

Exprimarea personalității juridice internaționale se realizează în contextul existenței de relații internaționale, a unor relații bazate pe egalitate și în conformitate cu

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea Spiru Haret
București

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, et.1, cam.6, București, sect. 2 @ europa2020@spiruharet.ro

☎ 021.455.1721

🌐 www.europa2020.spiruharet.ro

POSDRU/156/1.2/G/139490

normele juridice internaționale. Dreptul internațional este un sistem de norme juridice de coordonare, propriu unei societăți organizate în mod orizontal.

Personalitatea internațională fundamentează poziția statului în cadrul comunității internaționale. Un stat încetează să mai existe de la data când unul dintre elementele sale constitutive dispare și, ca urmare, caracterul lui de persoană juridică internațională este afectat².

Schimbările care au loc în conducerea unui stat, a dinastiei, a modului de organizare a statului sau a teritoriului său, nu afectează personalitatea juridică a statului respectiv. Printre schimbările care afectează statele ca persoane juridice internaționale se pot menționa: fuziunea dintre două state³, pierderea parțială a independenței.

Problema continuității și discontinuității personalității juridice internaționale a statului se pune în trei situații specifice: revoluția, schimbările teritoriale și războiul.

În cazul revoluției, statul funcționează pe supoziția că aceasta reprezintă o problemă exprimată în cadrul jurisdicției interne a unui stat suveran, neafectând personalitatea internațională a acestuia. Totuși, într-un asemenea caz se pune problema recunoașterii guvernului rezultat din revoluție. Cu toate că personalitatea internațională a statului nu este pusă în discuție, recunoașterea noului guvern este necesară pentru stabilirea unor relații bi/multilaterale între subiectele de drept internațional.

Cu privire la modificările teritoriale, se pot constata mai multe situații.

- Dacă două state cad de acord asupra cedării unei porțiuni de teritoriu relativ ne semnificative, problema este reglementată între părți prin regulile de consimțământ, iar în raport de statele terțe, pe calea recunoașterii; Într-un asemenea caz nu este afectată personalitatea juridică internațională.

² De exemplu, dacă mai multe state alcătuiesc un stat federal, ele transferă o parte a suveranității lor statului federal și devin, în consecință, parte a statului federal. De asemenea, un stat încetează să mai fie persoană internațională în cazul în care are loc fuzionarea dintre două state sau anexarea, în urma unui război, divizarea unui stat în mai multe state ori desprinderea dintr-un stat a unor părți care sunt anexate la statele vecine.

³ Exemplul Republica Federală Germania – Republica Democrată Germania – 1989.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea Spiru Haret
București

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, et.1, cam.6, București, sect. 2 @ europa2020@spiruharet.ro

☎ 021.455.1721

🌐 www.europa2020.spiruharet.ro

POSDRU/156/1.2/G/139490

- Dacă este vorba de divizarea unui stat ori de dezmembrarea lui, ne aflăm într-un caz de discontinuitate a personalității sale internaționale, iar consecințele legale ale unor asemenea schimbări se reglează pe calea tratatului, a recunoașterii ori a achiesării.

- În caz de război (a unei ocupări beligerante) regulile dreptului războiului prevăd că o asemenea măsură de ocupare are un caracter temporar, pe timpul cât se menține starea de război și nu afectează de o manieră permanentă personalitatea internațională.

- În cazul unei organizații internaționale, calitatea de subiect de drept internațional există de la data convenită de către statele fondatoare (în conformitate cu actul constitutiv). Această calitate, care i-a fost conferită de statele fondatoare, încetează la data și în condițiile pe care statele respective o decid, dizolvând-o.

2. Subiectele dreptului internațional public

2.1. Clasificarea subiectelor dreptului internațional public

Subiectele dreptului internațional public reprezintă acele entități care participă la raporturi juridice, reglementate de normele acestui sistem de drept.

Subiectele dreptului internațional public pot fi clasificate pe baza unor criterii diferite. Astfel:

a) În funcție de modul în care au fost constituite și al drepturilor pe care le au, subiectele dreptului internațional public pot fi grupate astfel:

- *statele - subiecte tipice și primare;*

- *organizațiile internaționale guvernamentale - subiecte derivate;*

- *națiunile sau popoarele care luptă pentru cucerirea independenței;*

- *alte entități*, a căror calitate de subiect de drept internațional este contestată în practica internațională și doctrină.

b) În funcție de structura acestora distingem categoria *subiectelor primare și cea a subiectelor secundare*. În categoria subiectelor primare sunt cuprinse toate statele, deoarece acestea au un element natural propriu, și anume teritoriul, în timp ce în cea de-a

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea Spiru Haret
București

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, et.1, cam.6, București, sect. 2 @ europa2020@spiruharet.ro

☎ 021.455.1721

🌐 www.europa2020.spiruharet.ro

POSDRU/156/1.2/G/139490

doua categorii sunt cuprinse organizațiile internaționale, Sfântul Scaun și Ordinul Militar de Malta, subiecte care nu au o bază teritorială în mod natural proprie. Astfel cum se precizează în doctrină, între subiectele primare și cele secundare (insurgenții, mișcările de eliberare și organizațiile internaționale) există deosebiri care se exprimă și în planul calităților de subiecte ale dreptului tratatelor.

c) În funcție de sursa capacității juridice internaționale și a temeiului legal ce o consacra, întâlnim *subiecte naturale și subiecte recunoscute* ca având o asemenea capacitate. Astfel, statul dobândește în mod natural această capacitate prin însăși existența sa și interdependența unitară dintre acesta și elementele alcătuitoare (populația, teritoriul, putere publică); această capacitate juridică este rezultată prin însuși faptul formării lor. În situația altor entități, capacitatea juridică poate fi atribuită de către state prin prevederea expresă în acordurile internaționale de constituire a entității respective.

2.2. Statul - subiect principal al dreptului internațional public

2.2.1. Suveranitatea națională – caracteristica esențială a statului

Statul suveran ocupă o poziție dominantă între subiectele de drept internațional public și aceasta, pentru că, mult timp a reprezentat unicul subiect al acestui drept și este singurul care posedă capacitatea de a-și asuma totalitatea drepturilor și obligațiilor cu caracter internațional.

Calitatea de subiect de drept a statului derivă din suveranitatea sa, independent de faptul că, celelalte state le recunosc sau nu această calitate. Suveranitatea este cea care conferă statului personalitate juridică internațională, adică aptitudinea de a acționa în cadrul comunității internaționale, prin exercitarea drepturilor și asumarea de obligații. Suveranitatea este un « atribut al puterii de stat ». În virtutea atributului de suveranitate, statul își exercită autoritatea pe două planuri : pe plan intern, el are dreptul de a exercita puterea asupra cetățenilor săi, precum și asupra tuturor persoanelor aflate pe teritoriul și sub jurisdicția sa, adoptând legi și aplicând sancțiuni în cazul nerespectării lor, iar pe plan extern, are dreptul de a reprezenta și a o angaja în raporturi cu alte națiuni.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea Spiru Haret
București

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, et.1, cam.6, București, sect. 2 @ europa2020@spiruharet.ro

☎ 021.455.1721

🌐 www.europa2020.spiruharet.ro

POSDRU/156/1.2/G/139490

În doctrina internațională⁴ prevalează punctul de vedere potrivit căruia pentru ca o entitate să aibă personalitate juridică de tip statal este necesară întrunirea a patru elemente:

- existența unui teritoriu determinat;*
- *o populație permanentă (organizată și cu un număr considerabil de membri);*
- un guvern, relativ stabil;*
- capacitatea de a intra în relații cu alte state.*

2.2.2. Tipuri de state

În societatea internațională există mai multe timpuri de state :

A) *Statele unitare*, cele care au un sistem unic de organe supreme ale puterii și administrației de stat și reprezintă subiecte unice de drept ;

B) *Uniunile de state*, reprezentând forme de asociere a două sau mai multe state independente, cele mai reprezentative uniuni de state sunt confederațiile și federațiile.

a). *Uniunea personală* reprezintă o formă ce aparține trecutului – statele fiind unite *prin persoana monarhului*, menținându-și calitatea distinctă de subiecte de drept internațional. În primii ani de existență a statului român, o uniune personală a fost creată prin *dubla alegere a lui Alexandru Ioan Cuza, în 1859, până la crearea unor organisme comune Munteniei și Moldovei, în 1862.*

b). *Uniunea reală*. Spre deosebire de uniunea personală, uniunea reală implică *anumite sincronizări ale politicii statelor* care se unesc, dar elementele comune nu sunt de natură să elimine în esență calitatea distinctă de subiect a statelor componente. Existența uniunii reale are influență asupra politicii externe a statelor în cauză, deoarece acestea având anumite instituții comune (*parlamente, comisii de apărare etc.*) nu mai pot acționa în mod divergent pe plan internațional, unul în raport de celălalt. Ele continuă, totuși, să-și păstreze individualitatea distinctă, ca o consecință a faptului că numai unele

⁴ Adrian Năstase, Bogdan Aurescu, C.Jura, *Drept internațional public*, Ed.CH. Beck, București, 2006, pag.66.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea Spiru Haret
București

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, et.1, cam.6, București, sect. 2 @ europa2020@spiruharet.ro

☎ 021.455.1721

🌐 www.europa2020.spiruharet.ro

POSDRU/156/1.2/G/139490

activități urmează să se desfășoare în comun, în timp ce altele rămân de competență exclusivă a entităților suverane.

c). *Confederația de state.* În cazul confederației de state ne aflăm în prezența unei *asociații a unor subiecte de drept internațional, care își creează organe comune, având atribuții în domeniul apărării, financiar, al politicii externe.* Dar statele componente continuă să dețină și să-și exercite capacitatea de subiect distinct de drept internațional. Raporturile dintre statele care alcătuiesc o confederație sunt raporturi de drept internațional stabilite de tratatul de constituire. Pe de altă parte, deși nu constituie un stat în accepțiunea uzuală a termenului, confederația are și ea calitatea de subiect distinct de drept internațional, organul central comun fiind în general abilitate să încheie tratate, să primească și să trimită reprezentanți diplomatici.

d). *Statul federal.* Spre deosebire de confederație, statele federale reprezintă *colectivități complexe în care numai statul federal apare ca subiect de drept internațional, constituția fiind actul care stabilește competențele organelor federale.* Statele ce fac parte dintr-un stat federal devin de fapt simple provincii, prerogativele lor referindu-se mai mult la autoadministrarea locală, pe care continuă să o păstreze și care se reflectă în diversitatea legislației, a unor reglementări administrative sau polițienești.

O formă nouă de uniune a statelor o reprezintă *Uniunea Europeană*, a cărei structură instituțională a fost redefinită prin *Tratatul de la Lisabona*, din decembrie 2007.

Autorii români de specialitate s-au pronunțat în general în favoarea ideii de a considera Uniunea Europeană ca o formă *sui generis* de asociere, ce se apropie de confederația de state, dar nu întrunește condițiile unui stat federal⁵. În cadrul Uniunii Europene există competențe care au fost transferate Uniunii, fiecare stat membru participând la exercitarea acestora, împreună cu celelalte state membre ale Uniunii Europene, competențe partajate între Uniune și statele membre și competențe naționale, care aparțin exclusiv statelor.

⁵ **Constanța Călinoiu, Victor Duculescu, *Drept internațional european***, Editura Lumina Lex, București, 2008, pag.86 și urm.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea Spiru Haret
București

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, et.1, cam.6, București, sect. 2 @ europa2020@spiruharet.ro

☎ 021.455.1721

🌐 www.europa2020.spiruharet.ro

POSDRU/156/1.2/G/139490

C) Statul permanent neutru, care are un statut propriu.

Instituția neutralității este una dintre cele mai vechi instituții ale dreptului internațional contemporan, ea implicând poziția unui stat de neamestec în conflictele militare. Neutralitatea permanentă reprezintă o instituție modernă, de care beneficiază o serie de state, în baza unei opțiuni suverane și a recunoașterii internaționale.

După cum s-a arătat în lucrări de specialitate, „Neutralitatea permanentă este o opțiune de durată a diferitelor state, nelegată de împrejurări conjuncturale de politică externă, care presupune obligații suplimentare de comportament, altele decât cele rezultând din abținere, prevenire și imparțialitate.

Neutralitatea permanentă, ca statut juridic cu trăsături proprii, s-a afirmat încă din secolul al XIX-lea⁶.

Elveției i-a fost recunoscut statutul de neutralitate permanentă din 1815; Belgia a avut acest statut din 1839 până în 1919; Luxemburgul a avut statut de neutralitate permanentă începând cu anul 1867 (garantat prin tratatul încheiat între Austria, Franța, Marea Britanie, Italia, Olanda, Prusia), până în anul 1948, când noua Constituție a statului nu se mai referă la acest statut. În timp ce neutralitatea Elveției a fost respectată în timpul celor două războaie mondiale, neutralitatea Belgiei în primul război mondial și a Luxemburgului, în ambele războaie mondiale, a fost nesocotită de Germania.

Dintre exemplele recente de state care beneficiază de statut de neutralitate poate fi menționată *Austria, Laos și Malta, care și-a declarat unilateral neutralitatea.*

În epoca contemporană, instituția neutralității a evoluat foarte mult, admițându-se ideea deplasării concepției clasice de neutralitate, care implica o poziție de neamestec egală față de toți partenerii angajați în conflict, cu ideea de neutralitate diferențiată, care implică un sprijin acordat victimei agresiunii, dar abținerea de la orice ajutor sau asistență acordată unui stat agresor.

⁶Raluca Miga-Besteliu, *Drept internațional. Introducere în dreptul internațional public*, Editura All, București, 1998, pag.96.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea Spiru Haret
București

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, et.1, cam.6, București, sect. 2 @ europa2020@spiruharet.ro

☎ 021.455.1721

🌐 www.europa2020.spiruharet.ro

POSDRU/156/1.2/G/139490

Regimul juridic actual al neutralității în caz de conflicte armate dobândește o serie de elemente noi, ținând seama și de progresele înregistrate în tehnicile de luptă și mijloacele de purtare a războiului, în special de pericolul pe care îl reprezintă armele nucleare. Toate acestea impun statului neutru următoarele obligații:

- să nu participe la alianțe militare, politice sau economice care au ca scop pregătirea războiului;
- să nu permită folosirea teritoriului lor pentru pregătiri militare, inclusiv amplasarea de baze militare străine, depozite, manevre militare sau alte asemenea utilizări;
- să nu dețină, să nu producă și să nu experimenteze armament nuclear;
- să ducă o politică de colaborare activă cu toate statele.

În ceea ce privește compatibilitatea între statutul de neutralitate permanentă și calitatea de membru al ONU au fost exprimate puncte de vedere diferite, iar practica nu a fost unitară. Așa, de pildă, considerând că statutul lor de neutralitate permanentă este compatibil cu calitatea de membru al ONU, Elveția și Austria au devenit membre ale ONU întemeindu-se pe dispozițiile art.48 alin.1 din Capitolul VII al Cartei, care dau dreptul Consiliului de Securitate să aleagă doar unele dintre statele membre cărora să le solicite participarea directă la măsuri de constrângere cu forța armată.

2.2.3. *Sucesiunea statelor în dreptul internațional*

Sucesiunea reprezintă acea instituție juridică a dreptului internațional prin intermediul căreia, în condițiile unor schimbări radicale sociale și politice, un stat își manifestă dreptul său suveran, adaptând raporturile juridice preexistente în vederea promovării de noi relații între state⁷. De asemenea, succesiunea constituie un domeniu de dezvoltare a cooperării cu participarea egală a tuturor statelor lumii în baza principiilor fundamentale ale dreptului internațional contemporan.

⁷ **Geamănu Grigore**, *Drept internațional public. Tratat*, vol.I, Editura didactică și pedagogică, București, 1982, p. 28.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea Spiru Haret
București

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, et.1, cam.6, București, sect. 2 @ europa2020@spiruharet.ro

☎ 021.455.1721

🌐 www.europa2020.spiruharet.ro

POSDRU/156/1.2/G/139490

Sucesiunea reprezintă un domeniu de exercitare a suveranității naționale, a dreptului poporului de a-și hotărî singur soarta. Această caracteristică a succesiunii rezultă și din dispozițiile Convențiilor din 1978 și 1983 de la Viena asupra succesiunii statelor la tratate și, respectiv, la bunuri, arhive și datoria de stat. Astfel, potrivit Convenției din 1978, succesiunea noilor state se exercită pe baza liberului consimțământ al acestora, cu privire la preluarea (sau respingerea) tratatelor preexistente (art.8-10, 16 etc.), în condițiile respectării suveranității fiecărui stat asupra bogățiilor naturale ale teritoriului său (art.13). Libera opțiune suverană a statului succesor se exercită și în condițiile în care succesiunea sa ar fi prevăzută într-un tratat încheiat de statul predecesor (art.10)⁸.

Principii asemănătoare sunt cuprinse și în Convenția din 1983 asupra succesiunii statelor.

Comisia de drept internațional a abordat problemele succesiunii statelor sub trei aspecte:

- succesiunea statelor la tratatele internaționale, codificată prin Convenția de la Viena din anul 1978;
- succesiunea statelor în domeniul bunurilor de stat, arhivelor și datorii de stat, codificată prin Convenția de la Viena din anul 1983;
- succesiunea statelor în ce privește calitatea lor de membri în organizațiile internaționale, încă nedefinitivă.

Dreptul internațional contemporan respinge orice practică și orice soluție care în relațiile internaționale ar constitui o încălcare a suveranității statelor, a dreptului lor de a-și hotărî singure soarta, considerându-le ilicite.

A. Succesiunea statelor la tratatele internaționale

Convenția de la Viena din anul 1978 cu privire la succesiunea statelor la tratatele internaționale reglementează condițiile în care tratatele încheiate de statul predecesor trec asupra statului succesor.

⁸ **Diana Olar**, *Sucesiunea statelor la tratatele internaționale*, pag.121 și urm.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea Spiru Haret
București

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, et.1, cam.6, București, sect. 2 @ europa2020@spiruharet.ro

☎ 021.455.1721

🌐 www.europa2020.spiruharet.ro

POSDRU/156/1.2/G/139490

Convenția din 1978 sistematizează normele privind succesiunea statelor având în vedere patru cazuri principale de succesiune a statelor și anume:

a) *succesiunea la tratatele internaționale a noilor state independente, apărute ca urmare a luptei de eliberare a popoarelor coloniale*; Convenția de la Viena din 1978 admite că statul nou independent (statul succesor) să preia anumite tratate internaționale încheiate de fosta putere colonială. Această preluare a unor tratate se face printr-un tratat de devoluțiune încheiat între noul stat independent și fosta putere colonială, sau printr-o declarație unilaterală a noului stat independent (art.8 și 10 din Convenție).

Convenția mai precizează că obligațiile internaționale asumate de puterea colonială cu privire la stabilirea de baze militare străine pe teritoriul respectiv nu se extind, în mod automat, asupra noului stat independent constituit pe acel teritoriu (art.12).

b) *succesiunea în materia tratatelor internaționale în cazul unirii a două sau mai multe state*; În acest caz, regula generală care se aplică este continuitatea, pentru statul succesor, a valabilității tratatelor internaționale ale statelor predecesoare, cu mențiunea dacă statele respective nu hotărăsc altfel. Aceste tratate se vor aplica numai pe teritoriul unde erau aplicabile, valabil înainte de a interveni succesiunea (art.31 din Convenția de la Viena din 1978).

c) *succesiunea în materia tratatelor internaționale în cazul divizării unui stat în mai multe state*; În cazul dezmembrării (divizării) unui stat în mai multe state, statele succesoare preiau tratatele statului predecesor, dacă ele nu hotărăsc altfel (art.34 din Convenția de la Viena din 1978).

d) *succesiunea în materia tratatelor internaționale, în cazul trecerii unei zone teritoriale de sub suveranitatea unui stat sub suveranitatea altui stat*.

Nu se pune problema succesiunii de drept internațional, deoarece nu dispăre un stat și nici nu apare un nou stat, nefiind vorba de un stat predecesor și un stat succesor. Într-o asemenea situație se aplică regula variabilității limitelor teritoriale ale aplicării tratatelor internaționale⁹. Conform acestei reguli, tratatele internaționale ale statului care

⁹ Ion Diaconu, 2002, op.cit., pag.427 și urm.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea Spiru Haret
București

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, et.1, cam.6, București, sect. 2 @ europa2020@spiruharet.ro

☎ 021.455.1721

🌐 www.europa2020.spiruharet.ro

POSDRU/156/1.2/G/139490

a deținut zona teritorială respectivă își încetează valabilitatea asupra acestei zone, iar tratatele internaționale ale statului sub a cărei suveranitate a trecut acea zonă teritorială se extind asupra ei. Fac excepție de la această regulă tratatele localizate, care urmează teritoriul pe care ele se aplică (o anumită regiune sau o localitate dintr-un stat)

B. Succesiunea statelor în domeniul bunurilor de stat, arhivei și datoriilor de stat¹⁰

Normele referitoare la acest aspect al succesiunii statelor au fost codificate prin *Convenția de la Viena din 1983*. Această convenție reglementează problema succesiunii statelor prin două categorii de norme: norme generale, de bază, și norme speciale, pentru cele patru cazuri tipice de succesiune.

a) - *Succesiunea statelor în domeniul bunurilor de stat* (domeniul public) se referă la bunurile, drepturile și interesele care la data succesiunii statelor și conform dreptului intern al statului predecesor au aparținut aceluia stat (art.8).

Convenția din anul 1983 precizează că succesiunea statelor în ce privește domeniul public (bunurile) înseamnă încetarea drepturilor statului predecesor asupra bunurilor sale de stat și nașterea drepturilor statului succesor asupra acestor bunuri, pe care le preia (art.9). Statul succesor preia bunurile statului predecesor fără despăgubiri, dacă n-a intervenit o altă înțelegere.

Succesiunea statelor în domeniul bunurilor nu are ca obiect bunurile, drepturile și interesele statelor terțe de pe teritoriul pe care are loc succesiunea, dacă potrivit dreptului intern al statului predecesor acele bunuri aparțineau unor state terțe.

- *Succesiunea statelor în materia bunurilor de stat în cazul noilor state independente*. În acest caz, bunurile mobile și imobile ale statului predecesor trec în proprietatea statului succesor, în conformitate cu art.14 din Convenția în materie.

- *Succesiunea statelor în materia bunurilor de stat în cazul dezmembrării (divizării) unui stat în mai multe state, sau a secesiunii (separării) unei zone din teritoriul*

¹⁰ **Nguyen Quoc Dinh, Patrick Daillier, Allain Pellet, Droit International Public**, 6 edition, Paris, LGDJ, 1999, pag.541 și urm.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea Spiru Haret
București

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, et.1, cam.6, București, sect. 2 @ europa2020@spiruharet.ro

☎ 021.455.1721

🌐 www.europa2020.spiruharet.ro

POSDRU/156/1.2/G/139490

unui stat și constituirea pe ea a unui stat nou. - În cazul divizării unui stat în mai multe state, bunurile statului predecesor trec în proprietatea statelor succesoare odată cu teritoriul pe care se află. Această regulă se aplică și în cazul secesiunii (separării) unei zone din teritoriul unui stat și constituirii unui stat nou pe acea zonă teritorială. Bunurile de stat ale statului predecesor aflate pe zona teritorială respectivă trec în proprietatea noului stat.

- *Sucesiunea statelor în materia bunurilor de stat în cazul unirii a două sau mai multe state într-un stat nou.* Bunurile de stat care au aparținut statelor predecesoare trec în proprietatea statului succesor.

- În cazul *trecerii unei zone teritoriale de sub suveranitatea unui stat sub suveranitatea altui stat*, situația bunurilor de stat de pe acea zonă se reglementează de către cele două state printr-un tratat de transfer al acestor bunuri, sau bunurile din zona respectivă trec în proprietatea noului ei "stăpân".

b) - *Sucesiunea statelor în domeniul arhivelor* constituie un alt obiect de reglementare al Convenției de la Viena din 1983. Aceasta precizează că prin "arhivă de stat" se înțeleg toate documentele indiferent de natura lor, care la data succesiunii au aparținut statului predecesor, conform dreptului său intern, și erau păstrate de el, ca arhivă de stat (art.19).

Regula generală referitoare la succesiunea statelor în materia arhivei de stat este că arhiva trece de la statul predecesor la statul succesor, la data succesiunii și fără compensații.

c) - *Sucesiunea în privința datoriilor de stat* constituie un alt domeniu de reglementare al Convenției din 1983.

Prin datorie de stat se înțelege - conform convenției - obligația financiară a unui stat față de alt stat, sau față de o organizație internațională, ori față de un alt subiect de drept internațional public (art.31 din Convenția de la Viena).

Convenția din 1983 de la Viena stipulează ca regulă general aplicabilă în această materie a succesiunii este reglementarea pe cale convențională a succesiunii datoriilor de

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea Spiru Haret
București

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, et.1, cam.6, București, sect. 2 @ europa2020@spiruharet.ro

☎ 021.455.1721

🌐 www.europa2020.spiruharet.ro

POSDRU/156/1.2/G/139490

stat între statul predecesor și statul succesor, cu unele reguli specifice celor patru cazuri de succesiune. În cazul noilor state independente, datoriile de stat ale statului predecesor pot trece asupra noului stat numai pe baza unui acord special încheiat de cele două state (art.36 din Convenție).

C. Succesiunea statelor la calitatea de membru în organizațiile internaționale

Acest tip de succesiune se *soluționează în raport de prevederile actului constitutiv și în raport de situația concretă existentă*. Astfel, statele nou formate ca urmare a decolonizării au fost admise în O.N.U. în conformitate cu procedura de admitere prevăzută în art.4 din Carta O.N.U., în baza hotărârii Adunării Generale, la recomandarea Consiliului de Securitate, prilej cu care se pot exprima poziții și față de anumite rezoluții ale organelor O.N.U.

D. Problema succesiunii statelor la tratatele internaționale, în contextul fenomenului de integrare europeană

Analiza comparativă și evolutivă a tratatelor comunitare relevă faptul că, pe măsura adâncirii integrării, domeniile de deliberare din cadrul instituțiilor comune au sporit considerabil, tot mai multe din competențele economice, militare, politice ale statelor membre trecând în panoplia Uniunii Europene

2.2.4. Natura juridică a recunoașterii internaționale

A. Recunoașterea statelor

Recunoașterea unui stat nou poate fi definită ca actul unilateral prin care unul sau mai multe state acceptă, explicit sau implicit, să considere ca stat o nouă entitate politică și admit că acesta este subiect de drept internațional, deci dispune de capacitatea de a dobândi drepturi și a-și asuma obligații internaționale.

Recunoașterea este actul unilateral prin care un stat constată existența unor fapte care pot avea consecințe asupra drepturilor și obligațiilor sale și declară expres sau acceptă implicit că relațiile sale internaționale viitoare vor fi edificate ținând seama de

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea Spiru Haret
București

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, et.1, cam.6, București, sect. 2 @ europa2020@spiruharet.ro

☎ 021.455.1721

🌐 www.europa2020.spiruharet.ro

POSDRU/156/1.2/G/139490

aceste fapte¹¹. Într-o ordine juridică bazată în esență pe voința statelor, instituția recunoașterii este foarte importantă. Ea cunoaște aplicări în numeroase domenii, privind fapte extrem de diverse precum: recunoașterea statelor, recunoașterea guvernelor, a beligeranței, recunoașterea statutului de neutralitate permanentă, recunoașterea unei norme imperative ș.a.

- O primă concluzie este aceea că recunoașterea este un *act unilateral* care decurge din suveranitatea de stat; este o decizie care depinde în mod exclusiv de statul care-și propune să o adopte.

- Totodată, recunoașterea este un *act facultativ*, în sensul că fiecare stat decide, în ceea ce-l privește, dacă și în ce moment face recunoașterea. Nu există obligația de a recunoaște noile state; recunoașterea este un act liber, cu caracter politic.

B. Recunoașterea guvernelor

Practica recunoașterii guvernelor a luat naștere în legătură cu viața politică agitată din statele latino-americane, care a făcut necesară această instituție, deoarece alte state au dorit să-și exprime dezaprobarea față de schimbările intervenite. Cu privire la recunoașterea guvernelor au existat pe continentul american cel puțin două doctrine - Tobar și Estrada. În Europa, R.F.Germania a aplicat o perioadă doctrina Hallstein, potrivit căreia nu se stabileau relații diplomatice cu acele state care recunoșteau fosta R.D.G., dar această doctrină nu a fost consecvent aplicată și, treptat, a fost părăsită chiar de guvernul german¹².

Asemenea doctrine și practici, dincolo de faptul că purtau în sine un amestec în treburile interne ale altor state, s-au dovedit iluzorii¹³.

Dacă de regulă recunoașterea unui stat înseamnă și recunoașterea guvernului, schimbările succesive de guverne efectuate pe cale constituțională nu necesită

¹¹ Jose Maria Ruda, *Reconnaissance d'Etats et de gouvernement*, în *Droit international: bilan et perspectives*, editor general M.Bedjaoui, 1991, pag.471 și urm.; Nguyen Quoc Dinh, A.Pellet, P.Daillier, op. cit., pag. 550.

¹² Ion Diaconu, op.cit., pag.425.

¹³ Jose Maria Ruda, op.cit., pag. 481.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea Spiru Haret
București

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, et.1, cam.6, București, sect. 2 @ europa2020@spiruharet.ro

☎ 021.455.1721

🌐 www.europa2020.spiruharet.ro

POSDRU/156/1.2/G/139490

recunoaștere. Au existat și situații când menținându-se recunoașterea unui stat să nu fie recunoscut guvernul aflat la conducerea lui.

Problema recunoașterii guvernelor intervine atunci când într-un stat existent puterea este preluată de un nou guvern prin alte mijloace decât cele constituționale, precum revoluție, lovitură de stat etc., ori se schimbă forma de guvernământ a unui stat (din monarhie în republică sau invers). Dacă schimbarea are loc conform constituției, nu se pune problema recunoașterii, deoarece recunoașterea guvernului nu privește recunoașterea statului, care continuă să existe. Recunoașterea unui guvern reprezintă actul unilateral prin care un stat acceptă să considere un guvern nou format ca fiind autoritatea publică a altui stat, care o reprezintă în raporturile internaționale între statele respective.

Recunoașterea guvernelor poate avea consecințe juridice importante. De pildă, în cazul dezmembrării unui stat, recunoașterea guvernului stabilit pe o parte a teritoriului statului implică recunoașterea noului stat, nerecunoașterea noului guvern împiedică menținerea sau stabilirea de relații normale între state.

Cât privește guvernele venite la putere pe căi neconstituționale, unele state recurg la acte exprese de recunoaștere a acestora iar altele se limitează să declare că își vor menține sau nu reprezentanții diplomatici în noile state. Însăși menținerea sau stabilirea de relații diplomatice echivalează cu o recunoaștere tacită.

Există o serie de reguli comune privitoare la recunoașterea statelor. Astfel, în ambele cazuri recunoașterea are efect declarative, iar formele ei – *de jure*, *de facto*, *expresă sau tacită* – sunt aceleași.

C. Recunoașterea organizațiilor internaționale

Deși recunoașterea organizațiilor internaționale de către state nu se practică în planul relațiilor internaționale, totuși, din punct de vedere al teoriei dreptului internațional, problema merită analizată.

În organizațiile internaționale, problema recunoașterii unui guvern ca reprezentant al statului membru intervine în cazul în care două regimuri concurente pretind acest rol.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea Spiru Haret
București

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, et.1, cam.6, București, sect. 2 @ europa2020@spiruharet.ro

☎ 021.455.1721

🌐 www.europa2020.spiruharet.ro

POSDRU/156/1.2/G/139490

Problema se rezolvă în cadrul verificării deplinelor puteri ale delegațiilor statelor; cu majoritate de voturi, reprezentarea de către un guvern a statului respectiv la o sesiune a Adunării Generale poate fi admisă sau respinsă. Există prezumția că statele care votează în favoarea deplinelor puteri ale reprezentanților unui guvern îl recunosc, însă această prezumție nu este suficientă.

Nerecunoașterea reprezentării unor guverne în organizații internaționale este un act politic, care nu răspunde unor criterii sau norme juridice.

În practica internațională s-a întâlnit situația “nerecunoașterii” Comunităților de către fosta URSS și CAER, până în anul 1988, când s-au stabilit relații permanente de tip diplomatic.

În principiu, personalitatea juridică internațională a organizațiilor internaționale este opozabilă statelor membre, însă nu și statelor terțe, deoarece personalitatea internațională nu operează *erga omnes*. Având în vedere faptul că actul constitutiv al unei organizații internaționale îl reprezintă tratatul internațional, acesta produce efecte juridice numai între părțile semnatare. De aceea, rolul și efectele recunoașterii sunt diferite în cazul unei organizații, față de situația recunoașterii statelor.

Pentru exercitarea personalității internaționale a unei organizații internaționale se impune recunoașterea acesteia de către statele terțe sau de către alte organizații internaționale.

Instituția „recunoașterii internaționale” poate fi analizată în cazul Uniunii Europene dintr-o dublă perspectivă: fie privind recunoașterea Uniunii de către statele terțe, fie privind recunoașterea statelor nou constituite de către Uniune.

Pe parcursul evoluției lor istorice, Comunitățile Europene au practicat recunoașterea unor state nou apărute pe arena internațională (exemplu: statele care au făcut parte din fosta URSS).

Un exemplu relativ recent îl constituie proclamarea unilaterală a statului Kosovo ca subiect de drept internațional, constituit în februarie 2008, în urma Declarației

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea Spiru Haret
București

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, et.1, cam.6, București, sect. 2 @ europa2020@spiruharet.ro

☎ 021.455.1721

🌐 www.europa2020.spiruharet.ro

POSDRU/156/1.2/G/139490

unilaterale a Adunării din Kosovo¹⁴. Proclamarea independenței Kosovo a generat ample dezbateri internaționale privind implicațiile în ordinea juridică internațională, unional-europeană și națională¹⁵. Recunoașterea statului Kosovo nu a fost rezultatul unei decizii comune a Uniunii Europene, 5 din cele 27 de state membre refuzând recunoașterea noului stat, constituit pe criterii etnice¹⁶.

În ceea ce privește recunoașterea/nerecunoașterea Comunităților/Uniunii Europene de alte state sau organizații internaționale, trebuie să se țină cont de faptul că conținutul „recunoașterii” organizațiilor internaționale este diferit față de conținutul „recunoașterii” statelor sau guvernelor.

În privința Uniunii Europene această regulă trebuie nuanțată, deoarece niciun alt stat sau organizație internațională nu își pot permite în actualul context internațional să ignore această structură internațională.

2.3. Organizațiile internaționale – subiecte derivate ale dreptului internațional

Calificate ca fiind subiecte derivate ale dreptului internațional, organizațiile internaționale sunt create prin *înțelegeri internaționale* de către state pentru realizarea unor obiective comune. Statele delegă o parte din puterea suverană către organizație pentru ca aceasta să poată funcționa într-un domeniu precis determinat.

Convenția din 1986 confirmă capacitatea organizațiilor internaționale de a încheia tratate internaționale prin dispozițiile articolului 6 al acesteia¹⁷. Totuși, beneficiile tratatelor internaționale încheiate de organizații nu se vor răsfrânge asupra acestora ca

¹⁴ Pe 8 octombrie 2008, Adunarea Generală a ONU a adoptat o rezoluție prin care solicită **Curții Internaționale de Justiție**, un aviz consultativ cu privire la problema „*declarației de independență*” a provinciei Kosovo. Curtea Internațională de Justiție (CIJ) a decis, în 2010, că declarația de independență din 17 februarie 2008 nu a încălcat nici dreptul internațional general, nici Rezoluția 1244 a Consiliului de Securitate al ONU din 1999 și nici cadrul juridic constituțional. În iulie 2010 independența Kosovo era recunoscută de 69 de state de pe toate continentele.

¹⁵ **Jure Vidman**, *Democracy and state creation international law*, teză de doctorat – Universitatea Nottingham, 2009, p.296.

¹⁶ Cele cinci țări (România, Spania, Grecia, Slovacia și Cipru) refuză să recunoască independența Kosovo, care ar putea constitui un precedent privind manifestarea unor tendințe separatiste pe teritoriul lor (din partea catalanilor sau bascilor în Spania, a minorităților ungare din România sau Slovacia sau a turcilor din Cipru).

¹⁷ Potrivit Convenției de la Viena privind dreptul tratatelor, între state și organizații internaționale sau între organizații internaționale, „capacitatea unei organizații internaționale de a încheia tratate este guvernată de regulile acestei organizații”. (articolul 6).

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea Spiru Haret
București

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, et.1, cam.6, București, sect. 2 @ europa2020@spiruharet.ro

☎ 021.455.1721

🌐 www.europa2020.spiruharet.ro

POSDRU/156/1.2/G/139490

părți ale tratatelor, ci doar asupra statelor ce l-au fondat și le justifică existența, sub rezerva anumitor drepturi de natură procedurală. Astfel, deși organizațiile vor avea personalitate juridică internațională, totuși ele rămân supuse voinței fondatorilor lor, nereprezentând altceva decât „*instrumente în serviciul statelor*”.

Conform definiției propuse de Comisia de Drept Internațional, organizația internațională reprezintă: „*o asociere de state constituită printr-un tratat, înzestrată cu o constituție și organe comune și posedând o personalitate juridică distinctă de cea a statelor membre care o compun*”. Efectele constituirii unei organizații internaționale sunt evidențiate și de anumite surse juridice ce s-au format în practica internațională, deseori fiind menționat Avizul consultativ dat de Curtea Internațională de Justiție, la solicitarea Adunării Generale a ONU în 1949 asupra „*prejudiciilor suferite în serviciul ONU*”. Potrivit Curții, „*50 de state reprezentând o largă majoritate a membrilor comunității internaționale au puterea, conform dreptului internațional, de a crea o entitate posedând personalitate juridică obiectivă și nu numai una recunoscută de ele*”.

Organizațiile internaționale reprezintă unul dintre subiectele dreptului tratatelor cu o evoluție ce caracterizează dreptul internațional contemporan¹⁸. Acestea în prezent contribuie în mod esențial la dezvoltarea relațiilor internaționale prin încheierea de tratate, ceea ce presupune și calitatea sa de parte a acestora, deși la începutul secolului al XX-lea i-a fost contestată această calitate.

După al doilea război mondial organizațiile interguvernamentale devin titulare de drepturi și obligații distincte de cele aparținând fiecăruia dintre statele membre fondatoare, ceea ce le mărește importanța în planul relațiilor internaționale¹⁹. Deși cu o capacitate funcțională specifică, în limitele competenței stabilite, organizațiile interguvernamentale ajung să dețină o poziție egală cu cea a statelor la încheierea acelor tratate făcute în scopul atingerii obiectivelor lor.

¹⁸ **Ion Anghel**, *Subiectele de drept internațional*, Editura Lumina Lex, București, 1998., pag.84;

¹⁹ **Ion Diaconu**, *Manual de drept internațional public*, Ed. Lumina lex, 2010, p.95.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea Spiru Haret
București

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, et.1, cam.6, București, sect. 2 @ europa2020@spiruharet.ro

☎ 021.455.1721

🌐 www.europa2020.spiruharet.ro

POSDRU/156/1.2/G/139490

Convenția de la Viena privind dreptul tratatelor între state și organizații internaționale sau între organizații internaționale (1986) consacră capacitatea organizațiilor internaționale de a încheia tratate și prevede: „*capacitatea unei organizații internaționale de a încheia tratate este guvernată de regulile acestei organizații*”. Această capacitate manifestată și în planul dreptului tratatelor nu este universală, ci specifică, în funcție de scopurile și funcțiunile ei. Pe de altă parte, spre deosebire de state, capacitatea organizațiilor internaționale este determinată precis de către grupurile de state ce le-au fondat.

În ce privește drepturile și obligațiile ce revin organizațiilor internaționale considerăm că acestea se nasc atât în virtutea actului constitutiv al fiecărei organizații în parte, dar și datorită personalității juridice a acestora. Este indubitabil faptul că organizația va beneficia de drepturi și-i vor reveni obligațiile prevăzute în actul constitutiv la baza căruia se găsește acordul de voință al statelor ce se leagă prin tratat. În plus, examenul doctrinei juridice și al practicii internaționale precum și fundamentările teoretice duc la concluzia potrivit căreia capacitatea juridică comportă modificări evolutive în timp, începând de la înființarea primei organizații și până în prezent.

Printre drepturile importante de care beneficiază organizațiile internaționale se numără dreptul de a încheia acorduri internaționale cu statele membre, drepturi rezultând din imunitatea de jurisdicție pentru actele și activitățile efectuate de organizații, dreptul de protecție al agenților organizației, dreptul de a prezenta o reclamație internațională pentru a obține despăgubiri. Asemenea drepturi consacrate prin diverse convenții sunt esențiale pentru desfășurarea activității organizațiilor internaționale și atingerea obiectivelor pentru care a fost constituită. Astfel, spre exemplu, la 13 februarie 1946, Adunarea Generală a ONU a adoptat Convenția cu privire la privilegiile și imunitățile Națiunilor Unite, care a fost înregistrată *ex officio* de Secretariatul ONU la 14 decembrie 1946²⁰.

²⁰ Nicolae Ecobescu, Victor Duculescu, *Dreptul tratatelor*, Editura Continent 21, București, 1995, pag.121.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea Spiru Haret
București

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, et.1, cam.6, București, sect. 2 @ europa2020@spiruharet.ro

☎ 021.455.1721

🌐 www.europa2020.spiruharet.ro

POSDRU/156/1.2/G/139490

Această înregistrare, de altfel, a constituit și unul dintre argumentele tezei potrivit căreia organizația internațională poate să fie parte la un tratat ce reglementează privilegiile și imunitățile sale, deoarece măsura înregistrării este luată în mod uzual atunci când organizația este parte²¹.

În ce privește capacitatea organizațiilor internaționale de a formula o reclamație internațională împotriva unui stat este relevant, în materie, Avizul consultativ (1949) al Curții Internaționale de Justiție în legătură cu „prejudiciile suferite în serviciul ONU”, când Adunarea Generală a solicitat să i se precizeze dacă poate formula o asemenea reclamație în locul unuia dintre funcționarii săi, respectiv în locul Contelui Bernadotte care în exercițiul funcțiunii sale de mediator al ONU în Palestina fusese asasinat. Avizul CIJ a fost afirmativ.

Pentru ca o asociere să poată fi considerată organizație internațională, trebuie să îndeplinească următoarele cerințe:

a). La respectiva asociere să participe, în calitate de părți contractante, statele. În înțelesul dat prin art. 2 al Convenției de la Viena din 1969, organizațiile internaționale sunt fondate de către state și funcționează prin voința acestora.

b). Actul constitutiv al organizației să reflecte acordul de voință al statelor membre fondatoare. De regulă, acest acord îmbracă forma unui tratat care în majoritatea cazurilor este un tratat multilateral. Tratatul de constituire conține angajamente mutuale și impune statelor o anumită cooperare în cadrul organizației și cu organizația însăși. Prin tratatele constitutive se creează drepturi și obligații reciproce, opozabile tuturor membrilor.

c). Asocierea statelor în organizații internaționale presupune urmărirea unor obiective și scopuri comune.

d). Organizația internațională trebuie să aibă o structură instituțională proprie. Ea trebuie să dispună de un număr de organe, cu funcționare periodică sau permanentă, prin intermediul cărora să își poată desfășura activitatea, conform statutului.

²¹ Ion Anghel, op. cit, pag. 87.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea Spiru Haret
București

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, et.1, cam.6, București, sect. 2 @ europa2020@spiruharet.ro

☎ 021.455.1721

🌐 www.europa2020.spiruharet.ro

POSDRU/156/1.2/G/139490

În ceea ce privește *structura organizațiilor internaționale*, schema clasică a sistemului de organe al acestor organizații cuprinde:

- un organ plenar sau o adunare plenară, ca organ suprem al organizației, în care sunt reprezentate toate statele membre. De regulă, acestea sunt reprezentate prin reprezentanții guvernelor care, acționând în baza instrucțiunilor guvernelor, reprezintă în mod direct statele membre, acestea din urmă fiind unele față de altele în raport de egalitate juridică.

- un organ cu compunere restrânsă, ca entitate executivă. Alegerea membrilor în cadrul acestui organ se face prin votul tuturor statelor membre, cu respectarea principiului egalității de tratament, potrivit căruia, prin rotație, se asigură accesul tuturor statelor membre. Există însă și organe cu compunere restrânsă în care, în funcție de competență, participă numai anumite state. De exemplu, din Consiliul de Securitate al ONU, fac parte 15 membri, între care 5 membri permanenți Franța, Anglia, Rusia, China și SUA iar 10 membri sunt desemnați, prin sistemul rotației, de către Adunarea Generală a ONU.

- un secretariat având sarcini executorii.

e). Pentru a fi considerată organizație internațională, asocierea dintre statele membre trebuie să se stabilească și să se desfășoare în baza normelor de drept internațional.

f). Să aibă personalitate juridică proprie – de drept intern și de drept internațional –, în temeiul căreia organizația beneficiază de drepturi și își asumă obligații pe teritoriul oricăruia dintre statele membre sau în raporturile cu acestea ori cu alte subiecte de drept internațional

2.4. Națiunile (popoarele) care luptă pentru independență

Dreptul internațional consacră personalitatea juridică internațională a popoarelor și națiunilor care luptă pentru eliberarea de sub dominația străină sau colonială și formarea unui stat independent. În virtutea dreptului de a-și hotărî singur soarta – temeiul

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea Spiru Haret
București

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, et.1, cam.6, București, sect. 2 @ europa2020@spiruharet.ro

☎ 021.455.1721

🌐 www.europa2020.spiruharet.ro

POSDRU/156/1.2/G/139490

juridic al personalității sale internaționale – fiecare popor, având mișcarea sa de eliberare națională, este titularul unor drepturi și obligații internaționale, se bucură de protecția nemijlocită a normelor juridice internaționale. această calitate aparține poporului care, dispunând de o organizare determinată a mișcării sale pentru independență (organe de conducere, armată de rezistență etc.), exercită o serie de atribute în interesul deplinei sale eliberări²².

În dreptul internațional se recunoaște în prezent dreptul fiecărui popor subjugat de a recurge la rezistența prin orice mijloc, inclusiv la folosirea forței armate, împotriva dominației străine, sub orice formă s-ar exercita asupra sa²³.

Calitatea de subiect de drept internațional a poporului luptător se manifestă și prin exercitarea unor drepturi, cum sunt: reprezentarea diplomatică și relațiile cu statele în condiții și limite convenite; dreptul de participare cu statut de observator la ONU și la alte organizații internaționale care decid în acest sens; membru asociat la acele organizații internaționale al căror statut are dispoziții în acest sens (UNESCO, OMS ș.a.); protecția normelor dreptului umanitar privind prizonierii, populația civilă ș.a. în caz de conflict armat și obligația de a respecta aceste norme; capacitatea de a încheia cu statele, prin reprezentanți legitimi, tratate internaționale și participarea la negocieri în problemele de interes reciproc²⁴.

²² **Gheorghe Moca**, *Dreptul internațional public*, Editura ERA, București, 1999, pag.160.

²³ în Declarația asupra principiilor dreptului internațional se menționează că în executarea dreptului lor la autodeterminare popoarele pot să reacționeze și să reziste împotriva măsurilor de constrângere prin care un stat ar încerca să le lipsească de acest drept, pot totodată „să caute și să primească un sprijin, conform scopurilor și principiilor Cartei ONU”. În definiția dată agresiunii prin documentul adoptat de Adunarea Generală a ONU la 14 decembrie 1974 se arată că popoarele lipsite prin forță de dreptul la autodeterminare, la libertate și independență, „popoarele supuse unor regimuri coloniale sau rasiste sau altor forme de dominație străină” au dreptul „de a lupta... .. și a solicita și obține ajutor potrivit principiilor Cartei și în conformitate cu Declarația menționată”.

²⁴ După 1971, la ONU au fost admise cu statut de observator mișcările de eliberare din Angola, Guineea-Bissau, Mozambic, Namibia și Rodezia de Sud, iar ca membre asociate la Comisia Economică din Africa în 1974, în baza unei rezoluții a Adunării Generale a ONU, reprezentanții mișcărilor de eliberare au obținut dreptul de „a participa efectiv” în Comisiile principale și organele auxiliare ale Adunării; în 1974 a fost admisă ca observator Organizația pentru Eliberarea Palestinei (după 1976 și la Consiliul de Securitate), iar din 1975: SWAPO (pentru Namibia devenită independentă în 1989) și Congresul Național African, din Africa de Sud).

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea Spiru Haret
București

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, et.1, cam.6, București, sect. 2 @ europa2020@spiruharet.ro

☎ 021.455.1721

🌐 www.europa2020.spiruharet.ro

POSDRU/156/1.2/G/139490

Prin conținutul și sfera sa de exercitare, acest statut al mișcărilor de eliberare este însă limitat și tranzitoriu, o etapă către dobândirea deplinei independențe și, pe această bază, a unei personalități internaționale depline.

Recunoașterea popoarelor sau a națiunilor ca subiect de drept internațional în procesul emancipării lor și al făuririi statelor naționale nu are nimic comun cu recunoașterea unui drept de secesiune al minorităților etnice, care fac parte din componența unui anumit stat. Minoritățile naționale sau etnice se bucură, desigur, de anumite garanții și drepturi prevăzute de dreptul internațional, dar acestea se exercită în cadrul ordinii statale din care fac parte și cu respectul drepturilor fundamentale ale omului.

2.5. *Vaticanul și Ordinul Suveran de Malta*

În dreptul internațional, printre subiectele sale, întâlnim și anumite colectivități nestatale cum este cazul *Sfântului Scaun*, și a *Ordinului Suveran de Malta*.

- *Instituția Sfântului Scaun* (Vatican) este reprezentativă în procesul de reconceptualizarea dreptului internațional, în sensul acceptării în sfera subiectelor dreptului internațional și a altor entități decât cele tipic statale, marcând astfel trecerea de la categoria subiectelor de drept cu o organizare esențialmente teritorială, la cele care au un caracter totalmente diferit²⁵. Astfel, se apreciază că statutul de subiect de drept internațional al Sfântului Scaun nu se bazează pe caracterul său teritorial, acesta fiind doar un rezultat necesar, ci mai degrabă rolul primordial în această calificare rezultă din poziția Papei ca șef al unei organizații mondiale - Biserica Romano-Catolică. Astfel, la anexarea Statelor Papale aflate până în 1870 sub suveranitatea Sfântului Scaun, suveranitatea Papei nu a fost contestată.

Urmare încheierii Tratatului de la Laterano (1929) între Italia și Sfântul Scaun, acesta din urmă era recunoscut ca subiect statal suveran cu numele de Vatican. În doctrină mai există dispute în privința acceptării Vaticanului ca subiect de drept

²⁵ N. Purdă și colectivul, *Drept internațional public*, Editura Universitară, 2008, p.95.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea Spiru Haret
București

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, et.1, cam.6, București, sect. 2 @ europa2020@spiruharet.ro

☎ 021.455.1721

🌐 www.europa2020.spiruharet.ro

POSDRU/156/1.2/G/139490

internațional de tip statal, într-o opinie argumentându-se că acestuia îi lipsesc elementele factice și juridice specifice statului (suveranitatea și independența), teritoriul său este foarte restrâns și nu beneficiază de o autonomie a serviciilor sale publice²⁶.

Cu toate acestea Vaticanul se comportă în viața internațională ca un subiect de drept internațional, fiind membru în numeroase organizații internaționale, are calitatea de observator în cadrul ONU, participă la realizarea de tratate și convenții cu caracter umanitar, iar uneori suveranul pontif mediază și acordă bune oficii în soluționarea unor diferende internaționale. De asemenea, Vaticanul are capacitatea de a încheia tratate internaționale.

În prezent, Vaticanul este acceptat ca subiect de drept internațional *sui generis*, particularizându-se prin organizarea sa și funcția pe care o îndeplinește.

Statutul de subiect de drept internațional se fundamentează pe ideea tradițională că Papa este „*suveran secular*” din perioada de formare a dreptului internațional, pe de o parte, precum și că este șeful unei organizații mondiale – Biserica Romano-Catolică, pe de altă parte.

Doctrina italiană consideră că Vaticanul este un stat autentic din 1929. Totuși, Vaticanului îi lipsesc elementele de fapt indispensabile unui stat: 1) teritoriul este restrâns și supus unor regimuri juridice multiple; 2) populația este foarte mică, iar 3) naționalitatea are caracter temporar și supletiv și 4) nu posedă autonomia serviciilor sale publice.

Caracterul statal al Vaticanului este recunoscut de statele din comunitatea internațională cu care acesta întreține relații diplomatice. Vaticanul întreține relații speciale cu Italia și are relații cu alte state.

Vaticanul are capacitatea de a încheia tratate internaționale în interesul Bisericii și în scopuri spirituale sau în domeniul temporal.

- *Ordinul Suveran de Malta* este unul dintre subiectele cu recunoaștere a personalității internaționale. A avut inițial ca bază teritorială insula Rhodos, apoi Malta,

²⁶ Ibidem.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea Spiru Haret
București

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, et.1, cam.6, București, sect. 2 @ europa2020@spiruharet.ro

☎ 021.455.1721

🌐 www.europa2020.spiruharet.ro

POSDRU/156/1.2/G/139490

din 1834 stabilindu-și sediul la Roma, pe lângă Suveranul Pontif. Ordinul este condus de un Mare Maestru căruia i se recunosc drepturi suverane, cum sunt cel de legăție activă și pasivă. Ordinul nu este parte la nici un tratat internațional, motiv pentru care este considerabil contestată calitatea sa de subiect de drept internațional. Marele Maestru întreține relații diplomatice cu Vaticanul, San Marino, Spania, Haiti.

2.6. Analizarea altor entități internaționale ca potențiale subiecte de drept internațional

A. Comunitatea internațională²⁷

Numeroase tratate internaționale menționează „comunitatea internațională” ca titular de drepturi și obligații internaționale. Astfel:

- În Convenția de la Viena din 1969 asupra dreptului tratatelor, în art.53 se consacră existența unui drept imperativ internațional (*jus cogens*), format din norme acceptate și recunoscute de „comunitatea internațională a statelor în ansamblul său”²⁸.

- Conform art.136 al Convenției din 1982, zona internațională a spațiilor submarine și resursele sale sunt considerate „patrimoniu comun al umanității”²⁹.

- Potrivit Tratatului spațial din 1967, „exploatarea și utilizarea spațiului extraatmosferic ... trebuie să se facă spre binele și în interesul tuturor țărilor; ele sunt apanajul întregii umanități” (art.1), iar astronauții sunt considerați ca „trimiși ai umanității în spațiu...” (art.5).

Potrivit acestor reglementări, comunitatea internațională (umanitatea) nu este doar o juxtapunere de state, ci apare ca o entitate distinctă, cu capacitate proprie de a avea drepturi și a-și asuma obligații internaționale, de a da expresie intereselor fundamentale ale societății internaționale, în ansamblul ei. În acest ultim sens poate fi citată formula de

²⁷ **Gheorghe Moca**, *op.cit.*, pag.163 și urm.,

²⁸ „Activités spatiales de l'ONU”, Nations Unies, New York, 1986, pag.224-225; Convention de Vienne sur le droit des traités, Doc.A/Conf.39/27, 1971, pag.318.

²⁹ Convenția Națiunilor Unite asupra dreptului mării, încheiată la Montego Bay (Jamaica) la 10 decembrie 1982, ratificată de România prin Legea nr.110/1996, publicată în „Monitorul Oficial” nr.300 din 21 noiembrie 1996.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea Spiru Haret
București

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, et.1, cam.6, București, sect. 2 @ europa2020@spiruharet.ro

☎ 021.455.1721

🌐 www.europa2020.spiruharet.ro

POSDRU/156/1.2/G/139490

„salvgardare a intereselor fundamentale ale comunității internaționale” față de faptele ilicite internaționale de deosebită gravitate săvârșite de un stat, „recunoscute ca fiind crimă de această comunitate în ansamblul său”³⁰.

Dincolo de diversitatea terminologiei utilizate – umanitate, comunitate internațională, comunitatea statelor în ansamblul său ș.a. – există suficiente aspecte care configurează o realitate juridică distinctă³¹.

Ca potențial subiect de drept internațional, comunitatea internațională prezintă anumite particularități:

- a) domeniile în care sunt exercitate anumite prerogative, precum și întinderea acestor prerogative, sunt stabilite de către state și organizații internaționale (de pildă, spațiul extraatmosferic, zona maritimă internațională) care sunt obligate să acționeze în sensul intereselor generale ale umanității.
- b) comunitatea internațională se manifestă indirect și ca subiect al răspunderii internaționale, aceasta realizându-se prin state și organizații internaționale pentru actele ilicite din punct de vedere internațional sau pentru prejudiciile cauzate din activități ilicite (de exemplu, spațiale).
- c) exercitarea drepturilor și obligațiilor atribuite comunității internaționale se realizează în procesul normativ internațional, în legătură cu formarea unor norme de *jus cogens* sau cu privire la respectarea și aplicarea dreptului internațional în ansamblu.

În legătură cu drepturile omului se vorbește tot mai insistent, în lucrări de specialitate, despre existența unei a „patra generații” a drepturilor omului, prin aceasta înțelegându-se drepturile omului în calitatea sa de ființă umană. Aceste teorii completează viziunile cu privire la existența unei comunități internaționale ca subiect al dreptului internațional³².

³⁰ Annuaire de la CDI, vol.I, 1985, NY, 1986, pag.83.

³¹ N. Purdă și colab., op.cit, p.97.

³² **Victor Duculescu**, *Protecția juridică a drepturilor omului*, ediția a III.a, revăzută și completată, Editura Lumina Lex, București, 2008, pag.49.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea Spiru Haret
București

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, et.1, cam.6, București, sect. 2 @ europa2020@spiruharet.ro

☎ 021.455.1721

🌐 www.europa2020.spiruharet.ro

POSDRU/156/1.2/G/139490

B. Societățile transnaționale

În epoca noastră au căpătat o amploare dezvoltare societățile transnaționale, al căror număr a crescut considerabil, concomitent cu ponderea lor economică și politică, în soluționarea problemelor majore ale lumii contemporane, în condițiile globalizării și accentuării interdependențelor.

Deși influența lor în planul relațiilor internaționale este în vădită creștere, ele nu pot fi considerate ca subiecte de drept internațional public cu drepturi depline deoarece nu beneficiază de caracterele statale.

În perspectiva transformării dreptului internațional public tot mai mult într-un drept transnațional, sau acceptată de o serie de autori de prestigiu din Occident (Phillip Jessup, Dominique Carreau) rolul lor devine esențial în relațiile internaționale.

Unii autori, ca de pildă François Rigaux³³ neagă calitatea de subiect de drept a societăților multinaționale. Alți autori insistă asupra calității acestora de subiect de drept, prezența și influența lor internațională contribuind într-o anumită măsură la transformarea actualului drept internațional public într-un drept transnațional³⁴. Astfel, Dominique Carreau constată existența unei evoluții către delocalizare sau internaționalizarea contractelor. În aceste condiții, el opinează pentru existența unui drept internațional al contractelor internaționale, dar prin aceasta nu s-ar înțelege că materia contractelor ar ține în prezent de dreptul internațional public, că ea aparține într-un sens larg „dreptului transnațional”. De altfel, practica judiciară și arbitrală se referă la o „a treia ordine juridică”, situată între ordinea internă și ordinea internațională. De asemenea, el constată că în domeniul financiar și monetar, puterea bancară internațională a dat naștere unei veritabile „ordini internaționale economice private”, care completează lacunele „ordinii

³³ **François Rigaux**, *Les sociétés transnationales*, în M.Bedjaoui, coord., *Droit international*, pag.138-139, citat de **Raluca Miga-Besteliu**, *op. cit.*, pag. 138.

³⁴ **Dominique Carreau**, *Droit international*, 9e ed., Ed.A.Pedone, Paris, 2007, pag.192.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea Spiru Haret
București

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, et.1, cam.6, București, sect. 2 @ europa2020@spiruharet.ro

☎ 021.455.1721

🌐 www.europa2020.spiruharet.ro

POSDRU/156/1.2/G/139490

internaționale publice convenționale”, careia îi servește ca un adiacent foarte util atunci când nu o înlocuiește pur și simplu³⁵.

Din punct de vedere juridic, societățile multinaționale ridică interesante probleme atât în ce privește relațiile lor cu statul de sediu, cât și în ce privește filialele care își desfășoară activitatea în diferite țări.

În cadrul O.N.U. nu s-a ajuns la elaborarea unui Cod de conduită al societăților multinaționale datorită divergențelor între țările în curs de dezvoltare cu privire la conținutul – dar și forma – acestui document, mai exact dacă el trebuie să reprezinte un Cod de conduită fără forță obligatorie, sau un tratat, având valoare juridică superioară³⁶.

Cu toate acestea, trebuie menționate activitățile desfășurate în cadrul Organizației pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OCDE), care a formulat „Principiile directe pentru STN”, revizuit în 1978, și Recomandările privind practicile comerciale restrictive. Este de menționat, de asemenea, că și statele Pactului Andin (Bolivia, Columbia, Venezuela, Ecuador și Peru) au adoptat în 1970 un Cod comun de investiții, aplicabil societăților transnaționale, care se constituie între statele membre³⁷.

2.7. Statutul individului în dreptul internațional

Statutul juridic al individului ca subiect de drept internațional a fost amplu dezbătut în literatura de specialitate.

În doctrina pozitivistă clasică autori ca H.Triepel, D.Anzilotti ș.a. atribuiau doar statelor personalitate juridică internațională, în timp ce adepții sociologismului juridic – G.Scelle, N.Politis etc. – recunoșteau și indivizilor o asemenea calitate³⁸.

Unii autori conferă individului personalitate internațională similară statelor³⁹. O astfel de opinie rămâne însă minoritară, majoritatea autorilor recunoscând persoanelor fizice anumite prerogative ale unui statut internațional limitat și derivat.

³⁵ **Ibidem.**

³⁶ **N. Purdă** și colab., *op.cit.*, p.98.

³⁷ **Raluca Miga-Besteliu**, *Drept internațional. Introducere în dreptul internațional public*, Editura All, București, 1998., pag.142.

³⁸ **N. Purdă** și colab., *op.cit.*, p.98.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea Spiru Haret
București

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, et.1, cam.6, București, sect. 2 @ europa2020@spiruharet.ro

☎ 021.455.1721

🌐 www.europa2020.spiruharet.ro

POSDRU/156/1.2/G/139490

În doctrina românească interbelică, prof.G.Sofronie aprecia „tendința în dreptul internațional ca și individul să devină persoană de drept internațional”, iar pentru prof.G.Meitani, statutul internațional al indivizilor (ca și al Vaticanului) rămânea o problemă controversată⁴⁰.o asemenea tendință se întemeia pe existența unor reglementări internaționale multilaterale care stabileau drepturi și obligații ale persoanelor particulare în unele domenii restrânse (interzicerea sclavajului și a pirateriei în marea liberă, a traficului cu stupefiante sau cu publicații obscene⁴¹).

Pentru analizarea calității „individului – ca subiect de drept internațional” trebuie avute în vedere următoarele aspecte⁴²:

1. individul este subiect al răspunderii penale în dreptul internațional pentru: fapte considerate infracțiuni în convențiile internaționale (se argumentează în sens contrar că, de fapt, în acest caz persoanele sunt pedepsite în temeiul legilor interne și rămân sub jurisdicția internă a statului).

2. individul este destinat direct al unor norme din comunitățile internaționale;

3. individului i se recunoaște calitatea de parte în fața unor instanțe internaționale, putând chiar declanșa acțiuni (în cadrul sistemului european și intraamerican de protecție a drepturilor omului, în fața Curții de Justiție a Uniunii Europene).

În cazurile mai sus menționate se argumentează în sens opus că, de fapt, valorificarea acestor drepturi se face prin intermediul statelor, ca urmare și subsecvent exercitării voinței suverane a statului.

Individul rămâne, prin natura situației sale juridice, subiect al dreptului intern, fără ca aceasta să excludă, sub aspecte prevăzute expres în acte interstatale, incidența asupra sa a dreptului internațional cu privire la drepturi și obligații internaționale. suveranitatea națională încetează să mai păstreze un caracter rigid, de izolare a individului față de

³⁹ **J.P.Humphrey**, *The international law of human rights*, în „The present state of international law”.Kluwer, 1973, pag.82-83;

⁴⁰ **George Sofronie**, *Drept internațional public*, Cluj, 1935, pag.68-69;

⁴¹ Convenția Ligii Națiunilor din 1926 asupra sclaviei, Convențiile din 1912 și 1936 privind traficul cu stupefiante etc.

⁴² **N. Purdă** și colab., *op.cit*, p.99.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea Spiru Haret
București

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, et.1, cam.6, București, sect. 2 @ europa2020@spiruharet.ro

☎ 021.455.1721

🌐 www.europa2020.spiruharet.ro

POSDRU/156/1.2/G/139490

dreptul internațional, capătând transparența care permite, prin acordul statelor, legătura între persoana fizică și normele juridice internaționale⁴³.

Sunt create astfel de drepturi și obligații internaționale nu numai pentru state, dar și pentru indivizi, privind mai ales drepturile și libertățile fundamentale ale omului și răspunderea internațională a persoanelor particulare⁴⁴.

În concluzie, deși individul nu are personalitate juridică internațională, el beneficiază de un anumit statut în dreptul internațional, ca urmare a disponibilității statelor de a colabora între ele și a se angaja să promoveze drepturile omului. Dar calitatea lui de destinatar nu o implică și pe aceea de subiect de drept internațional, deoarece individul ar trebui să fie concomitent nu doar destinatar, dar și creator al normei, rol necunoscut individului⁴⁵.

Cuvinte cheie: personalitate juridică internațională; subiect de drept internațional; statul; organizațiile internaționale; alte entități internaționale; statutul individului.

Bibliografie

- **Ion Anghel**, *Subiectele de drept internațional*, Editura Lumina Lex, București, 1998;
- **Dominique Carreau**, *Droit international*, 9e ed., Ed.A.Pedone, Paris, 2007;
- **Dumitru Adrian Crăciunescu**, *Drept internațional public*, Editura Mirton, Timișoara, 2002;
- **Constanța Călinoiu, Victor Duculescu**, *Drept internațional european*, Editura Lumina Lex, București, 2008;
- **Ion Diaconu**, *Manual de drept internațional public*, Ed. Lumina lex, 2010;

⁴³ Nguen Quoc Dinh și-a susținut ideea unui „ecran statal” care nu mai este „total opac” și permite, prin penetrarea sa, să se recunoască persoanei particulare o măsură determinată a personalității juridice internaționale (*op.cit.*, 1987, pag.574).

⁴⁴ **Gheorge Moca**, *op.cit.*, pag.166-167.

⁴⁵ **Adrian Crăciunescu**, *Drept internațional public*, Editura Mirton, Timișoara, 2002., pag.138.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea Spiru Haret
București

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, et.1, cam.6, București, sect. 2 @ europa2020@spiruharet.ro

☎ 021.455.1721

🌐 www.europa2020.spiruharet.ro

POSDRU/156/1.2/G/139490

- **Victor Duculescu**, *Protecția juridică a drepturilor omului*, ediția a III.a, revăzută și completată, Editura Lumina Lex, București, 2008
- **Nicolae Ecobescu, Victor Duculescu**, *Dreptul tratatelor*, Editura Continent 21, București, 1995;
- **Nguyen Quoc Dinh, Patrick Daillier, Allain Pellet**, *Droit International Public*, 6 edition, Paris, LGDJ, 1999;
- **Geamănu Grigore**, *Drept internațional public. Tratat*, vol.I, Editura didactică și pedagogică, București, 1982;
- **Raluca Miga-Beșteliu**, *Drept internațional. Introducere în dreptul internațional public*, Editura All, București, 1998, pag.96.
- **Gheorghe Moca**, *Dreptul internațional public*, Editura ERA, București, 1999;
- **Diana Olar**, *Sucesiunea statelor la tratatele internaționale*, pag.121 și urm.
- **Adrian Năstase, BogdanAurescu, C.Jura**, *Drept internațional public*, Ed.CH. Beck, București, 2006;
- **Nicolae Purdă și colectivul**, *Drept internațional public*, Editura Universitară, 2008;
- **George Sofronie**, *Drept internațional public*, Cluj, 1935;
- **Jure Vidman**, *Democracy and state creation international law*, teză de doctorat – Universitatea Nottingham, 2009.

Realizat,

Prof.univ.dr NICOLETA DIACONU